

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Fatma Bahar İNAN

Gazi Üni.
Gazi Eğitim Fak.
Tarih Eğitimi
Yüksek Lisans Öğr.

baharinan29@gmail.com

 0009-0007-7761-8414

 10.56387/ahbvedebiyat.1383941

Gönderim Tarihi: 31.10.2023
Kabul Tarihi: 14.11.2023

Alıntı: İNAN, F. B. (2023)
“Ortaöğretim Öğrencilerinin
Gözünden ‘Müzeler’”. *AHBVÜ
Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (9),
43-53.

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN GÖZÜNDEN “MÜZELER”

Bu çalışma, Fatma Bahar İNAN tarafından hazırlanan ve Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nde sunulacak olan “Tarih Öğretiminde Etnografya Müzelerinin Etkili Kullanımı: Rehberli ya da Rehbersiz Gezilerin Öğrencilerin Müze Algısına ve Başarısına Etkisi” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

ÖZ: Bu çalışmanın amacı; ortaöğretim 11. sınıf öğrencilerinin, okul dışı öğrenme ortamlarından biri olan müzelere ilişkin algılarını tespit etmektir. Bu amaca yönelik olarak yapılan çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın deseni ise fenomenolojik desen olarak belirlenmiştir. Araştırma, 2022-2023 Eğitim-Öğretim Yılı'nın Mayıs ayında gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya Ankara ili Çankaya ilçesinde bulunan sosyal bilimler lisesi 11. sınıf öğrencileri, gönüllülük esasına göre katılmıştır. Veri toplama aracı olarak kompozisyon yazdırma tekniği kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizi için tümevarımcı içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Verilerden elde edilen kodlar tablo haline getirilerek yorumlanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin çoğunlukla tarih müzelerini ziyaret ettiği tespit edilmiştir. “Müze” kavramının genellikle tarih alanıyla bağdaştırıldığı görülmüştür. Yine bu çalışmada müze ziyaretlerinin, boş zaman değerlendirme ve performans ödevi yapmak amacıyla gerçekleştirildiği ortaya çıkarken ziyaretlerin ekseriyetle plansız yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan müzelerin, öğretici rolüne vurgu yapan öğrenciler göze çarpmaktadır. Müze ziyaretlerinin verimliliği açısından müze rehberinin gerekliliğine dikkat çeken katılımcılar bulunurken, ziyaretlerini rehbersiz yapan öğrenciler bu eksikliği dile getirmişlerdir. Araştırmanın sonucu doğrultusunda, müzelerin eğitim işlevinin yerine getirilmediği görülmektedir. Verimli bir müze ziyareti için planlı ve amaçlı müze ziyaretlerinin yapılması önerilmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan öğretim programlarında dikkat edilecek hususlar arasında yer alan, müze ve tarihî alan gezilerini teşvik etmek ve ziyaretlerin amacına ulaşması için tarih disiplini ve aynı zamanda disiplinler arası müze eğitime önem verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müze, Müze Algısı, Müze Eğitimi, Rehber, Ortaöğretim Öğrencileri.

“MUSEUMS” FROM THE PERSPECTIVES OF HIGH-SCHOOL STUDENTS

ABSTRACT: The purpose of this study is to determine the 11th-grade high-school students' perceptions of museums, one of the out-of-school learning environments. Qualitative research method was used in the study conducted for this purpose. The design of the research was determined as phenomenological pattern. The research was conducted in May of the 2022-2023 Academic Year. 11th-grade students of the Social Sciences High-School in Çankaya district of Ankara participated in the study on a voluntary basis. Composition writing technique was used as a data collection tool. Inductive content analysis technique was used to analyse the data obtained. The codes obtained from the data were tabulated and interpreted. According to the results of the research, it was determined that students mostly visited history museums. It was found out that the concept of "museum" is generally associated with the field of history. It was also concluded in this study that museum visits were made for the purpose of spending free time and doing performance homework, and that the visits were mostly unplanned. On the other hand, there were some students who emphasized the educational role of museums. While there were participants who pointed out the necessity of a museum guide for the efficiency of museum visits, the students who visited without a guide expressed this deficiency. In line with the results of the research, it is seen that the educational function of museums is not fulfilled. For a productive museum visit, it is recommended to make planned and purposeful museum visits. It is also recommended that there is a need for the encouragement of museum and historical field trips, which are among the issues to be considered in the curriculum prepared by the Ministry of National Education, and that importance should be attached to the discipline of history and interdisciplinary museum education in order to achieve the purpose of the visits.

Keywords: Museum, Museum Perception, Museum Education, Guide, High-schoolers.

Giriş

“Müze” kelimesinin kökeni, Yunanca “mouseion” yani perilerin (muses) tapınağı sözcüğünden gelmektedir. Avrupa dillerindeki müze sözcükleri incelendiğinde de yine bu kökten geldiği görülmektedir. Örneğin; İtalyancada museo, Fransızcada musée gibi (Kandemir-Uçar, 2015: 20).

ICOM ise “müze”yi 2022 yılında şu şekilde tanımlamıştır;

Müze somut ve somut olmayan mirası araştıran, toplayan, muhafaza eden, yorumlayan ve sergileyen, toplumun hizmetinde olan, kâr amacı gütmeyen, kalıcı bir kurumdur. Kamuya açık, erişilebilir ve kapsayıcı müzeler, çeşitliliği ve sürdürülebilirliği teşvik eder. Eğitim, keyif, düşünce ve bilgi paylaşımı için çeşitli deneyimler sunarak etik, profesyonel ve toplulukların katılımıyla çalışır ve iletişim kurarlar.

Bu tanımda müzelerin halka açık ve kapsayıcı olduğuna değinilirken işlevlerine dikkat çekilmiştir.

Müzeler kuruldukları ilk dönemlerde somut mirasın sergilendiği bir yer iken zaman içerisinde yeni işlevler taşımaya başlamıştır. 19. yüzyılda müzelerin temel işlevi eser toplama, korumaya, sergileme ve araştırma iken 20. yüzyıl ile birlikte bu eğitim işlevinin de bu işlevler arasına katıldığı görülmektedir (Özkasım, 2013: 11).

Ata’ya (2002) göre, müzelerin, turistik, bilimsel ve eğitimsel olmak üzere farklı işlevleri bulunmaktadır.

Müzenin eğitsel işlevi, ziyaretçi ve müze eserleri arasındaki iletişimi sağlamak amacıyla yapılan çalışmaları kapsamaktadır (Tezcan-Ödekan, 2011: 152). Müze eğitiminin bir takım ilkeleri bulunmaktadır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

1. Müze eğitimi devamlılığı olan ve tüm yaşamı kapsayan bir eğitim türüdür.
2. Her müze, kendisine mahsus bir eğitim programı sunar.
3. Müzedeki eserler ile ziyaretçinin ihtiyaçları doğrultusunda bir ilişki kurmak gerekmektedir.
4. Müze eğitiminde katılımcının isteği esastır.
5. Müzedeki öğrenme türü yaşayarak ve sergilenen eser yoluyla edinilen duyu temelli bir öğrenmedir.
6. Müze eğitiminde, ziyaretçiler çevre ve eserler ile etkileşim halinde olmalıdır.
7. Müze ziyareti sırasında sadece bilgi aktarımı değil, hayal gücü ve yaratıcılık da teşvik edilmelidir.
8. Müze eğitiminin keyifli olması beklenmektedir.
9. Müze eğitiminde, somuttan soyuta doğru bir öğrenme modeli vardır (Yeşilyurt, 2023: 15).

Yukarıdaki ilkelerden de anlaşılacağı üzere, müze eğitimi herkese uygulanabilmektedir. Fakat bu eğitimin çoğunlukla örgün eğitim gören öğrencilere uygulandığı görülmektedir. Eğitim-öğretim müfredatında bulunan, hemen her ders için, müze eğitimine başvurulabilir. Tarih dersi ise bu derslerin başında gelmektedir. Tarih derslerinde müze ve tarihî yerlerin eğitim amaçlı kullanımı, 19. yüzyıl başlarına dayansa da özellikle 1970’lerde yaygınlaşmış, 1990’lı yıllardan sonra ise uzmanlık gerektiren bir alan olmuştur (Tezcan-Akmehmet, 2014: 155). 21. yüzyıla gelindiğinde ise, müzelerin eğitimdeki rolü iyice artmıştır.

Müze eğitimi, okullardaki eğitimciler tarafından planlanabildiği gibi müzeler tarafından ziyaretçi çekmek için de planlanmaktadır. Özellikle, çocuk etkinliği olarak dokunsal ve işitsel öğelerin bulunduğu eğitim paketleri hazırlanmaktadır.

Türkiye’de müze eğitiminin yaygınlaşması konusunda Millî Eğitim Bakanlığı’nın girişimleri önem arz etmektedir. Müze eğitimi konusunda yapılan çalışmalara, üniversitelerde ders olarak okutulması, ulusal ve uluslararası projelerin hazırlanması, seminer programlarının yapılması, sivil toplum örgütleriyle iş birliği kurulması ve farklı türde müzelerin kurulmasının desteklenmesi gibi çalışmalar sayılabilir (Paykoç, 2003: 51). Ayrıca matematik, sosyal bilgiler, fen ve teknoloji gibi derslerde çeşitli müze etkinliklerine yer verilmiştir (Karadeniz, 2014: 188). Lise seviyesinde ise müze eğitimi ders olarak müfredatta yerini almaktadır.

MEB tarafından hazırlanan Ortaöğretim Tarih Öğretimi Programı'nda, tarih öğretiminin amaçları on üç madde hâlinde hazırlanmıştır. Bu amaçlara ulaşmak için yer temelli öğrenmenin önemine dikkat çekilerek, mümkün olduğunca müze ve tarihî alan gezilerinin yapılması gerekliliği belirtilmiştir (MEB, 2023). Ancak, tüm bu girişimlere rağmen müzelere yapılan gezilerin eğitim havasında yapılmadığı, bu gezilerin çoğu zaman plansız yapıldığı görülmektedir. Müzelerin işlevsel kullanımına yönelik çalışmalar incelendiğinde ilköğretim düzeyini hedef alan çalışmaların çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. Şişman (2019) yaptığı çalışmada sosyal bilgiler öğretiminde müze eğitimi ile öğrencilerde oluşan kültürel varlıklara ilişkin bilinci incelemiştir. Işık (2013), müze ve tarihi mekânlar ile eğitimin öğretmenlerin tutum ve görüşlerine etkisini incelemiştir. Kartal ve Şeyhoğlu (2020), sosyal bilgiler dersinde öğrenci bakış açısıyla müzeleri incelemiştir. Yalçın (2010), müzelerin toplumsal tarih bilincinin kazandırılmasında etkisini çalışmıştır. Ata (2002), tarih öğretmenlerinin müze eğitimi hakkındaki görüşlerini incelemiştir. Eşki (2022), sosyal bilgiler dersinde müze eğitiminin öğrencilerin akademik başarılarına etkisini incelemiştir. Müze eğitiminin önemine vurgu yapan çalışmalarda ortaöğretim öğrencilerinin müzeyi algılama şekilleri önem arz etmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın literatürdeki bu eksiği kapatacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin müzeyi algılama ve tercih etme şekilleri merak edilmiştir.

Bu çalışmanın ana problemi ortaöğretim 11. sınıf öğrencilerinin müzeyi algılama şekillerini ortaya koymaktır.

Araştırmanın alt problemleri ise şu şekildedir:

- 11. sınıf öğrencileri zihinlerinde yer edinen müze ziyaretlerini ne zaman, kiminle ve ne amaçla yapmıştır?
- 11. sınıf öğrencileri hangi müzeleri ziyaret etmeyi tercih etmişlerdir?
- 11. sınıf öğrencilerinin müze ziyaretlerinde tercih sebepleri nelerdir?
- 11. sınıf öğrencilerinin müze ziyaretinde dikkatlerini çeken nesne/nesneler nelerdir?
- 11. sınıf öğrencilerinin müze ziyareti hakkındaki düşünceleri nelerdir?
- Ziyaret edilen müzelerin mimari özellikleri 11. sınıf öğrencilerinin dikkatini çekmekte midir?
- 11. sınıf öğrencilerinin müze ziyaretlerinde rehberin rolü var mıdır?

Yöntem

Bu bölümde; araştırmanın modeli, örnekleme, veri toplama aracı ve veri analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma; gözlem, doküman analizi ve gözlem yapma gibi veri toplama araçları ile doğal ortamda, tümevarımcı bir şekilde yapılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 39). Bu yöntemde çevre ilgili veri, süreç ile ilgili veri ve algılar ile ilgili veri olmak üzere üç tür veri toplanmaktadır (Yeşilbursa, 2011: 102).

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kullanılmıştır. Fenomenoloji, kişilerin belirli bir kavram ile ilgili yaşantılarını, duygularını, düşüncelerini ve algılarını ifade eden nitel araştırma yöntemidir (Tekinal-Uğuz, 2020: 156). Çalışmaya katılan öğrencilerin "müze"yi algılama şekilleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Örnekleme

Bu araştırma Ankara ili, Çankaya ilçesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini, Çankaya'da bulunan sosyal bilimler lisesi 1. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Gönüllülük esasına dayalı olarak toplam 45 öğrenci çalışmaya katılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplamak amacıyla öğrencilere bir kompozisyon yazdırılmıştır. Kompozisyon sorusu ve kompozisyonun analizi için uzman görüşü alınmıştır. Öncelikle bu çalışmaya katılan öğrencilerin isimleri gizli tutulmuş, öğrenciler isim yerine kod kullanmışlardır. Daha sonrasında kompozisyon çalışması yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmada veri toplama aracı olarak kullanılan kompozisyonlar, öncelikle birkaç defa okunmuş ve içeriklerine göre kodlar oluşturulmuştur. Bu kodlar sıralanarak verilen cevaplara göre derecelendirilmiştir. Elde edilen veriler yorumlanarak bulgu hâline getirilmiştir. Çalışmanın analizinde verilen cevapların adetleri tablolarda belirtilmiştir. Yüzdeler hesaplanarak verilen kısımda yüzdeler bölümü küsurattan kaynaklı yukarı yuvarlanmıştır.

Bulgular

Bu başlık altında, araştırmamızın alt problemlerinden elde edilen bulgular sunulmuştur.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

11. sınıf öğrencilerinin zihinlerinde yer edinen müze ziyaretlerini ne zaman, kiminle ve ne amaçla yaptıkları sorusuna ilişkin araştırmamızın birinci alt probleminde elde edilen bulgular Tablo 1, Tablo 2 ve Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 1
Öğrencilerin Müze Ziyaretlerinin Ait Olduğu Zaman

ZAMAN	CEVAPLAYAN SAYISI	YÜZDE
2022-2023 Eğitim Öğretim Yılı	26	%57.7
Lise	12	%26.6
Ortaokul	2	%4.4
İlkokul	1	%2.3
Zaman Belirtmeyen	4	%9
Toplam	45	%100

Öğrencilere kompozisyon yazdırılırken akıllarına gelen herhangi bir müze gezisini yazmaları istenmiştir. Öğrencilerin aklına gelen müze gezileri *aynı eğitim yılı, lise dönemi, ortaokul ve ilkokul* dönemine ait gezilerdir. Ayrıca, gittikleri zamanı belirtmeyen dört öğrenci bulunmaktadır. Tabloya bakıldığında öğrenciler en çok aynı eğitim öğretim yılına ait müze gezilerini kompozisyona aktarmışlardır. Katılımcıların bu cevabı vermesinde müze deneyimlerinin, kalıcılığının rol oynadığı düşünülmektedir.

Tablo 2
Öğrencilere Müze Ziyaretlerinde Eşlik Eden Kişi/Kişiler

MÜZE ZİYARETİNE EŞLİK EDEN	CEVAPLAYAN SAYISI	YÜZDE
Okul Grubu	8	17.7
Arkadaş	21	46.6
Aile	10	22.2
Belirtilmeyen	5	11.1
Yalnız	1	2.2
Toplam	45	%100

Kompozisyonda öğrencilerden müze gezisini kiminle yaptıklarının belirtilmesi istenmiştir. Bu soruya *okul grubu, arkadaş, aile, yalnız* olarak cevap vermişlerdir. 5 öğrenci ise müze gezisine kiminle gittiğini belirtmemiştir. Tablo incelendiğinde öğrenciler en çok arkadaşları ile gitmeyi tercih etmişlerdir. Arkadaşlar cevabını, aile ve okul grubu takip etmiştir.

Tablo 3
Öğrencilerin Müzeyi Ziyaret Etme Amaçları

AMAÇ	CEVAPLAYAN SAYISI	YÜZDE
Performans Ödevi	16	%35.5
Okul Gezisi	9	%20
Boş Zaman Değerlendirme	19	%42.2
Erasmus Gezisi	1	%2.2
Toplam	45	%100

Öğrencilerin müzeye gitme amaçları *performans ödevini yapmak, okul gezisine katılmak, boş zamanı değerlendirmek ve Erasmus gezisine katılmak* olarak sıralanmıştır. Tablodan da görüldüğü üzere, müzelere en çok boş zamanı değerlendirmek ve performans ödevini yapmak için gidilmiştir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

10. sınıf öğrencilerinin hangi müzeleri ziyaret ettikleri ve bahsi geçen müzeyi tercih etme sebeplerine ilişkin araştırmanın ikinci alt problemine ait bulgular Tablo 4 ve Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 4
Öğrencilerin Ziyaret Ettiği Müzeler

Ziyaret Edilen Müze	Cevaplayan Sayısı	YÜZDE
Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi	10	22.2
Ankara Etnografya Müzesi	1	2.2
Ankara Resim Heykel Müzesi	2	4.4
Sümela Manastırı	1	2.2
Efes Antik Kenti	1	2.2
Osmaniye Müzesi	1	2.2
Ankara İş Bankası Müzesi	12	24.4
Anıtkabir	2	4.4
Şehit Cuma Dağ Tabiat Tarihi Müzesi	4	8.8
Malatya Fotoğraf Müzesi	1	2.2
Cunda Oyuncak Müzesi	1	2.2
Türk Hava Kuvvetleri Müzesi	1	2.2
Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Yılmaz Büyükerşen Balmumu Müzesi	1	2.2
Türk Tarih Müzesi ve Parkı	1	2.2
Karatepe Aslantaş Açık Hava Müzesi	1	2.2
Konya Mevlana Müzesi	1	2.2
Ankara Rahmi Koç Müzesi	3	6.6
Wannsee Konferansı Müze Evi (Almanya)	1	2.2
Toplam	45	%100

Öğrencilerin ziyaret ettiği müzeler incelendiğinde, çoğunluğun Ankara ilinde bulunan bir müzeye gittiği görülmekte olup toplamda 35 öğrenci Ankara ili müzelerini ziyaret etmiştir. Ankara ilinde ise en çok Ankara İş Bankası müzesinin ziyaret edildiği öğrencilerin verdiği cevaplar doğrultusunda tespit edilmiştir.

4 öğrenci tatil amaçlı gittikleri şehirlerdeki müzeleri ziyaret etmiştir. 5 öğrenci ise, memleketlerinde bulunan müzeleri ziyaret etmeyi tercih etmiştir. Son olarak 1 öğrenci, Erasmus programına katılmış ve bu proje esnasında bir müzeyi ziyaret etmiştir.

Tablo 5
Öğrencilerin Müzeleri Tercih Sebepleri

MÜZEYİ TERCİH SEBEBİ	VERİLEN CEVAP SAYISI	YÜZDE
Misafir Gezdirmek	1	%5
Müzeyi Ziyaret Etmeyi İstemek	2	%10
Tur Gezisi	1	%10
Okul Gezisi	9	%45
Memleket Gezisi	4	%20
Aile Tercihi	4	%20
İlgi Alanı	1	%5
Öğretmen Tavsiyesi	1	%5
Eve Yakın Oluşu	1	%5
Toplam	20	%100

Bu araştırmaya katılan 45 öğrenci, yazdıkları kompozisyonlarda, 18 farklı müzeye yer vermiştir. Yukarıdaki tablo incelendiğinde müze seçiminde en çok okul tarafından düzenlenen gezilerin belirleyici olduğu görülmektedir. Bu tercihi ailenin yaptığı seçim ve memleket ziyaretleri esnasında yapılan boş zaman değerlendirme gezileri takip etmiştir. Bu durum bireysel ilgi ve meraktan ziyade başkaları tarafından planlanmış gezilerin daha çok yapıldığını göstermektedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

11. sınıf öğrencilerinin müze ziyaretinde dikkatlerini çeken nesne/nesneler sorusuna ilişkin araştırmanın üçüncü alt problemine ait bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6
Öğrencilerin Müzede Dikkatini Çeken Nesne/Nesneler

NESNE TÜRÜ	VERİLEN CEVAPLAR	YÜZDE
Günlük Eşya	4	%11.1
Duvar Resmi	1	%2.7
Heykel	6	%16.6
Video Gösterimi	2	%5.5
Savaş Araçları	3	%8.3
Dini Motifler	1	%2.7
Tablet	2	%5.5
Basılı Eser	8	%22.2
Tablet	2	%5.5
Kasa	1	%2.7
Oyuncak	1	%2.7
Kıyafet	1	%2.7
Vazo	1	%2.7
Para	1	%2.7
Dinozor İskeleti	1	%2.7
Doğal Taşlar	2	%5.5
Toplam	36	%100

Bir müzenin öne çıkan özelliklerinin başında sahip olduğu nesneler gelmektedir. Müzede ziyaretçilerin ilgisini çeken en önemli şey sergilenen nesnelere dir. Araştırmaya katılan öğrenciler, ziyaret ettikleri müze gezilerinde çeşitli nesne örnekleri vermiştir. Tablodaki nesneler incelendiğinde en çok el yazması ve basılı eserlerin hatırlandığı görülmektedir. Bu tür eserlerden sonra ise en çok heykeller dikkatlerini çekmiştir. Bunun yanında hiç nesne belirtmeyen öğrenciler de bulunmaktadır. Yaptığı müze ziyaretinden sonra hiçbir nesneyi hatırlamayan bir öğrenci bulunmaktadır. Hiçbir nesnenin hatırlanmıyor olma durumu müze ziyaretinin kalıcılığı ve etkinliği noktasında eksik kaldığını göstermektedir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

11. sınıf öğrencilerinin müze ziyareti hakkındaki düşüncelerinin tespit edilmeye çalışıldığı, araştırmanın dördüncü alt problemine ilişkin bulgular Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7

Öğrencilerin Ziyaret Ettikleri Müze Hakkındaki Düşünceleri

MÜZE HAKKINDAKİ DÜŞÜNCE	VERİLEN CEVAPLAR	YÜZDE
Eğlenceli	5	%10
İlgi Çekici	3	%6
Sıkıcı	7	%14
Beğeni	12	%24
Öğretici	8	%16
Etkileyici	6	%12
Empati	1	%2
Yorucu	2	%4
Beklentinin Üzerinde	3	%6
Alışveriş Merkezi Gezmek Gibi	1	%2
Keyifli Zaman	2	%4
Toplam	50	%100

Öğrenciler, müze gezilerini çoğunlukla beğendiklerini belirtmiştir. Bir kısım öğrenci müzeyi öğretici bulurken, başka bir kısım öğrenci ise bu deneyimi sıkıcı bulunduğunu belirtmiştir.

B17 kodlu öğrenci, *Müzenin sıkıcı bir deneyim olduğunu düşündüğüm için daha önce hiç böyle bir gereksinim duymamıştım. Ancak sandığımın aksine oldukça keyifliydi. Zorunluluktan gitmiş olsak da artık yeni bir hobim var.* cevabını vermiştir.

C11 kodlu öğrenci ise, *Müzedeki dikkatimi çeken çok fazla şey olmasına rağmen özel olarak aaaa bu çok güzeldi diyebileceğim bir şey aklıma gelmiyor. Müze gezisinden çok arkadaşımın AVM gezer gibi bir gezi yaptık.* şeklinde görüş bildirmiştir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Ziyaret edilen müzelerin mimari özellikleri 11. sınıf öğrencilerinin dikkatini çekmekte midir?” sorusuna cevap aranan çalışmanın, beşinci alt problemine ilişkin bulgular Tablo 8’de sunulmuştur:

Tablo 8

Öğrencilerin Ziyaret Ettiği Müze Mimarisi Hakkındaki Düşünceleri

MÜZE MİMARİSİ VE TASARIMI	VERİLEN CEVAPLAR	YÜZDE
İyi Işıklandırma	1	%4.54
Kötü Işıklandırma	2	%9.09
Etkileyici	3	%13.63
Karışık	3	%13.63
Beğenilen Yapı	7	%31.81
Büyük Yapı ve Yorucu	1	%4.54
Nesne Etiketleri	5	%22.72
Toplam	22	%100

Öğrenciler, yaptıkları müze ziyaretlerinde nesne etiketlerini okumakta zorlandıklarını ve hangi nesneye ait olduğunu anlamanın güç olduğunu dile getirmiştir.

Bazı öğrenciler ise, bu etiketler sayesinde eserleri anladığını dile getirmiştir.

A16 kodlu öğrenci, *Sergilenen her şeyin altında bilgilendirme yazıları var. Bu çok yararlı.* ifadesini kullanmıştır.

Ankara Medeniyetler Müzesi’ni ziyaret eden 2 öğrenci müzenin ışıklandırmasının kötü olduğunu, gezinin sonlarına yaklaştıkça uykularının geldiğini dile getirmiştir.

B6 kodlu öğrenci, *Müze içi çok karanlıktı ve zaten özel bir ilgim olmayan bir konu üzerinde çalışırken o karanlık mekân (Ankara Medeniyetler Müzesi) iyice uykumu getirdi.* şeklinde görüş belirtmiştir.

Verilen cevaplar incelendiğinde Ankara Medeniyetler Müzesi ve Ankara İş Bankası Müzesi'nin mimari özelliklerinin dikkat çekici olduğu ve beğenildiği anlaşılmıştır. Bu durum müze mimarisinin önemini ortaya koymaktadır.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

11. sınıf öğrencilerinin müze ziyaretlerinde rehberin rolüne ilişkin durumun tespitine yönelik araştırmanın altıncı alt problemine ait bulgular Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9
Öğrencileri Müze Rehberine İlişkin Görüşleri

MÜZE REHBERİ	VERİLEN CEVAP SAYISI	YÜZDE
Müze Rehberin Eksikliği	6	%50
Müzedede Rehber Bulunmakta ve Verimli	4	%33.3
Müzedede Rehber Var Fakat Etkisi Yetersiz	2	%16.6
Toplam	12	%100

Toplamda 45 kompozisyonun bulunduğu çalışmada, 12 öğrenci müze rehberinden bahsetmiştir.

6 öğrenci rehberin eksik olduğunu fark etmiştir.

B6 kodlu öğrenci, *Rehber ile gezmediğimiz için her tabloya ve yazıya bakarak zaman kronolojisini kaçırmamaya çalıştık.* demiştir.

B13 kodlu öğrenci ise, *Vurgulamak istediğim bir şey var. İlk medeniyetlere ait çok bir bilğim olmadan gittim ve yanımda beraber gittiğim arkadaşımın tarihi çok iyi. O olmasaydı büyük ihtimalle çok bir şey anlamayacaktım. Yani bizlere eserin altında bilgi veriliyor müzedede ama bilgili biriyle gidilirse daha çok bilgi alınabilir ve bu gezinin daha verimli geçmesini sağlar.* şeklinde görüşünü bildirmiştir.

Yapılan çalışmada 4 öğrencinin rehberli müze ziyaretinin olumlu yönlerine dikkat çektiği görülmektedir.

C7 kodlu öğrenci rehberle birlikte verimli bir gezi olduğunu şu sözlerle belirtmiştir: *Rehberimiz bizi parçalara ayırarak çok detaylı ve anlaşılır bir şekilde gezdirdi.*

2 öğrenci ise rehberli gezi yapmasına rağmen rehberli gezi ile ilgili olumsuz düşüncelerini belirtmiştir.

C4 kodlu öğrencinin görüşü şu şekildedir: *Müzeyi gezerken kalabalık olduğumuz için rehberin bazı anlattığı yerleri kaçırmıştım.*

Sonuç

Bu çalışmamızda ortaöğretim 11. sınıf öğrencilerinin sahip olduğu müze algısının nasıl şekillendiğinin tespitine çalışılmıştır.

Araştırmamızın birinci alt probleminin sonuçları doğrultusunda, öğrencilerin aklına gelen ilk müze gezisinin, genellikle aynı yıl yapılan müze gezileri olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum, öğrencilerde önceki deneyimlerinin kalıcılığının az olduğunu ve daha çok yakın zamanı hatırladıklarını ortaya çıkarmaktadır.

Yine araştırmanın birinci alt probleminde, öğrencilerin %42'si müze ziyaretinin amacına, boş zaman geçirmek cevabını verirken, %35'i performans ödevi için gittiğini belirtmiştir. Bu

maddeden hareketle müze ziyaretlerinin genellikle gezmek amaçlı yapıldığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Fakat kompozisyonlarda, müze eğitimi amacını taşıyan müze ziyarete hiç rastlanmamıştır. MEB tarih öğretiminin amaçlarından biri olan müze eğitiminin, öğrenciler açısından eksik kaldığı neticesi ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın ikinci alt probleminde öğrencilerin çoğunluğunun tarih müzelerini tercih ettiği görülmektedir. Tarih müzelerini, arkeoloji ve doğa tarihi müzeleri takip etmiştir. Verilen cevaplar doğrultusunda öğrencilerin kompozisyonlarında bilim veya modern müzelere yer vermediği ortaya çıkmakta, müze algısının tarih konularında yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca müze tercihlerinde, 25 öğrenci devlete bağlı müzeleri tercih etmişken, 12 öğrencinin giriş ücreti olmayan özel müzeyi tercih ettiği görülmektedir. Geriye kalan öğrenciler ise giriş ücretine tâbi müzeleri tercih etmiştir.

Araştırmanın üçüncü alt probleminde öğrencilerin kompozisyonlarında yer verdiği nesnelere incelenmiştir. Toplamda 36 nesneye örnek verilirken, bir kısım öğrenci nesne örneği vermemiştir. Müzeler öncelikle sergiledikleri eserlerle öne çıkmaktadır. Öğrencilerin bu eserlere dair verdiği kısıtlı cevaplar kalıcı öğrenmenin boyutunu göstermektedir. Bulgular kısmında da belirtildiği gibi geziden geriye hiçbir şey hatırlamayan öğrenci bulunmaktadır. Bu durum müze gezilerinin planlı ve belirli bir amaç çerçevesinde yapılmasının önemini ortaya koymaktadır. Eşki (2022) yaptığı çalışmada, müze eğitiminin öğrencilerin bilişsel süreçlerine katkı sağladığını ve akademik başarılarını arttırdığını ortaya koymuştur. Eğitim amacı taşıyan faaliyetlerin öğrencilerin başarısı konusunda etkili olduğu düşünülmektedir. Bu noktada çalışmada elde edilen veriler bu görüşü destekler niteliktedir.

Araştırmanın dördüncü alt probleminde öğrencilerin müze hakkındaki düşünceleri incelenmiştir. Sonuçlar neticesinde öğrencilerin %24'ü müzeyi beğendiğini, %16'sı müzenin öğretici olduğunu, %14'ü ise sıkıcı olduğunu düşünmektedir. Verilen cevapların çoğunluğunun bir genelleme olduğu görülmektedir. Ziyaret ettiği müze hakkında düşünce ve hissiyatına dair bilgi vermeyen öğrenciler de bulunmaktadır. Kompozisyonlar incelendiğinde öğrencilerin müze gezisine, herhangi bir yere yaptıkları geziden bahseder gibi cevap verildiği anlaşılmaktadır. Bu durumun müze gezileri esnasında öğrencilerin müzeyi yeterince keşfetmemesinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir (Kartal-Şeyhoğlu, 2020: 143). Yalçın (2010), çalışmasından müzelerin öğretim alanı olarak kullanılmasının öğrencilere tarih bilinci kazandırılması ve tarihsel mirasa duyarlılık ve ilgisinin arttığı sonucunu çıkartmıştır. Makaleden elde edilen sonuçlar göz önüne alındığında müze eğitiminin önemi ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda müze eğitiminin bir tarafı olan öğretmenlerin görüşleri de önem arz etmektedir. Işık (2013), yaptığı çalışmada bu konu üzerinde durarak öğretmenlere verilen eğitim sonucunda bilgi ve becerilerinde artış gözlemlenmiştir. Bu noktada müze eğitiminin öğrenciye yansımaları için öğretmen eğitimlerinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Araştırmanın beşinci alt probleminde, müze mimarisinin öğrencilerin algılarına etki durumu merak edilmiştir. Toplamda 20 öğrenci, müze mimarisi ve tasarımı konusuna değinilmiştir. 7 öğrenci müze binasının etkileyici olduğunu dile getirmiştir. Burada özellikle Ankara İş Bankası Müzesi öne çıktığı görülmektedir. Bunun sebebi ise müzenin tarihî binaya kurulmuş olmasıdır. 3 öğrenci ise müzelerdeki ışıklandırmanın durumuna değinerek, sergileme açısından önemine dikkat çekmiştir.

Araştırmanın altıncı alt probleminde öğrencilerin gözünden rehberle ilişkin durum ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Kompozisyonlarında rehberden bahseden öğrencilerden yarısı, rehbersiz gezinin bir eksiklik olduğunu ve geziyi verimsizleştirdiği belirtmiştir. Rehber ile gezen 6 öğrenciden 4'ü gezinin verimli olduğunu düşünürken 2'si kalabalık grupta rehberin etkisini kaybettiğini belirtmiştir. Bu sonuçlar, bir müze gezisinde rehberin önemini ortaya koymaktadır. Müze rehberinin donanımlı olması müze deneyimini etkileyen önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda müzenin durumuna göre belirli bir katılımcı sayısı ile rehberli gezinin gerçekleştirilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Öneriler

Araştırmanın sonuçları doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

- Araştırmanın birinci ve üçüncü alt probleminin sonucu doğrultusunda, müze gezilerinin zihinlerdeki kalıcılığının sınırlı olduğu ve bu durumun aşılabilmesi için planlı müze gezilerinin önemli olduğu görülmektedir. Müze öncesi, müze gezisi ve müze sonrası uygulamalara önem verilerek bu uygulamaların teşvik edilmesi önerilebilir.
- Araştırmanın ikinci alt probleminin sonucu ışığında, müzelerin genellikle tarih dersiyile bağdaştırılması müzelerin işlevlerinin göz ardı edildiğini ortaya çıkarmaktadır. Fakat her dersin müzede işlenebileceği ve MEB'in bu durumu desteklediği bilinmektedir. Planlı bir müze eğitimi programı ile müze türlerinin etkin kullanılması önerilmektedir.
- Araştırmada müze ziyaretlerinin başlıca amaçlarından birinin performans ödevi hazırlamak olduğu görülmektedir. Ancak öğrencilere göre müze, ödev için fotoğraf çekilip çıkılacak yer gibi algılanmaktadır. Performans ödevi verilirken daha özellikli ödevlerin planlanması önerilmektedir.
- Müze tercihleri incelendiğinde ailelerin rolü dikkat çekmektedir. Ailelerin müze farkındalığı, öğrenci deneyimini etkilemektedir. Ailelerin müze gezisi öncesi, mekân hakkında bilgi sahibi olması önerilmektedir.
- Araştırmanın altıncı alt probleminin sonucu doğrultusunda, müze rehberinin veya uzmanın öğrenci deneyimindeki etkisinin büyük olduğu ortaya çıkmaktadır. Müzelerin bünyesinde daha çok rehber/uzmana yer vermesi ve bu hizmetin öğrenciler tarafından ulaşılabilir olması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- ATA, B. (2002). *Müzelerle ve tarihi mekanlarla tarih öğretimi: tarih öğretmenlerinin 'müze eğitimi'ne ilişkin görüşleri*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- EŞKİ, H.E. (2022). *Sosyal bilgiler dersine yönelik müze eğitimi etkinliklerinin geliştirilmesi ve öğrencilerin akademik başarılarına etkisinin değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- ICOM. (2022). <https://kulturlimited.com/icomdan-yeni-muze-tanimi/#:~:text=ICOM%20taraf%C4%B1ndan%20onaylanan%20yeni%20m%C3%BCze,amac%C4%B1%20g%C3%BCtmeyen%2C%20kal%C4%B1c%C4%B1%20bir%20kurumdur,sitesinden 28.10.2023 tarihinde erişilmiştir>.
- IŞIK, H. (2013). "The Effect of Education-Project via Museums and Historical Places on The Attitudes and Outlooks of Teachers". *International Journal of Academic Research*, C. 5, (2), 300-306.
- KANDEMİR, Ö. ve UÇAR, Ö. (2015). "Değişen Müze Kavramı Ve Çağdaş Müze Mekânlarının Oluşturulmasına Yönelik Tasarım Girdileri". *Sanat ve Tasarım Dergisi*, C. 5, (2), 17-47.
- KARADENİZ, C. (2014). "Müze, Oyunlar, Oyuncaklar Ve Çocuklar". (Ed. D. Maktal Canko). *Çağdaş müzelerde eğitim yaklaşımları: çocuk müzeleri ve bilim, teknoloji ve keşif merkezleri*. s.173-197. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- KARTAL, A., & ŞEYHOĞLU, A. (2020). "Öğrenci Bakış Açısıyla Sosyal Bilgilerde Okul Dışı Öğrenme Ortamları Bağlamında "Müzeler" ". *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, C. 6, (1), 128-146.
- MEB, (2023). Ortaöğretim tarih dersi (9,10 ve 11. sınıflar) öğretim programı. <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=1265> sayfasından 16.10.2023 tarihinde erişilmiştir.
- ÖZKASIM, H. (2013). "Müze ve Müzecilik". (Ed. E. Altınşapan ve N. Küçükhasköylü), *Müzecilik ve Sergileme*. Ankara: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- PAYKOÇ, F. (2003). Türkiye'de Müze Eğitimi Uygulamaları. *Müze eğitimi Seminerleri I, Akdeniz Bölgesi Müzeleri s.49-60*. Antalya: Suna- İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü.

- ŞİŞMAN, Z.B. (2019). *Sosyal bilgiler öğretiminde kültürel varlıklara ilişkin öğrencilerde farkındalık bilinci oluşturmada müze eğitimi etkisi (Malatya ili örneği)*. Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- TEKİNDAL, M. & UĞUZ ARSU, Ş. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, C. 20, (1), 153-172.
- TEZCAN AKMEHMET, K. & ÖDEKAN, A. (2011). "Müze Eğitiminin Tarihsel Gelişimi". *İtü Dergisi*, C. 3, (1).
- TEZCAN AKMEHMET, K. (2014). Eğitim Ve Müzeler. (Ed. D. Maktal-Canko), *Müzeler, oyunlar, oyuncaklar ve çocuklar*, 155-161. İzmir:Dokuz Eylül Üniversitesi
- YALÇIN, F. (2010). *Tarih öğretim alanı olarak müzelerin kullanılmasının toplumsal tarih bilincinin kazandırılmasındaki etkileri*. Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- YEŞİLBURSA, C, C. (2011). *Sosyal bilgilerde miras eğitiminin öğrencilerin somut kültürel mirasa karşı tutumlarına ve akademik başarılarına etkisi*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- YEŞİLYURT, B. (2023). *Öğretmenlerin hizmet içi müze eğitimine ilişkin görüş ve deneyimlerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- YILDIRIM, A. & ŞİMŞEK, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara:Seçkin.

YAZARLARIN KATKI DÜZEYLERİ: Birinci Yazar %100.

ETİK KOMİTE ONAYI: Çalışmada etik kurul iznine gerek yoktur.

FİNANSAL DESTEK: Çalışmada finansal destek alınmamıştır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI: Çalışmada potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.